

Stan techniczny obiektów małej architektury na pieszych szlakach turystycznych w Kampinoskim Parku Narodowym

Klaudia Tomasik, Arkadiusz Tomczyk, Jarosław Kikulski

Abstrakt. W wyniku inwentaryzacji terenowej ustalono, że na pieszych szlakach turystycznych na terenie Kampinoskiego Parku Narodowego znajdują się 522 urządzenia małej architektury (172 tablice informacyjne, 132 znaki informacyjne, 64 wiaty, 94 ławki, 60 koszy na śmieci). Większość obiektów jest w stanie dobrym lub bardzo dobrym. Analiza statystyczna wykazała istotne różnice w stanie urządzeń – w zależności od ich rodzaju oraz położenia. Pod względem jakości urządzeń można wymienić je w następującej kolejności (malejąco): tablice informacyjne, znaki informacyjne, kosze na śmieci, wiaty, ławki. Potrzeba poprawy stanu urządzeń bardziej dotyczy wschodniej części KPN, pozostającej pod dużą presją ruchu turystyczno-rekreacyjnego.

Słowa kluczowe: urządzenie turystyczno-rekreacyjne, inwentaryzacja, ocena

Abstract. Technical condition of small architecture on walking trails in The Kampinos National Park. As a result of field inventory, there has been established that on walking trails in Kampinos National Park are located 522 objects of small architecture (172 information boards, 132 information signs, 64 sheds, 94 benches, 60 litter bins). Majority of them are in good or very good condition. There are statistically significant differences in quality of objects – depending of their type and location. In terms of condition of small architecture, they can be mentioned as follows (descending): information boards, information signs, litter bins, sheds, benches. The need to improvement of quality of objects refers more to eastern part of KNP, where tourist and recreational pressure is high.

Keywords: tourist and recreational objects, field inventory, assessment

Wstęp

Negatywną konsekwencją rozwoju cywilizacyjnego jest zmęczenie psychofizyczne notowane w coraz większej części społeczeństwa. Dlatego coraz ważniejszą staje się potrzeba wypoczynku, zwłaszcza w lasach, które odznaczają się korzystnymi właściwościami bioterapeutycznymi i psychoregulacyjnymi (Krzymowska-Kostrowicka 1999). Ponadto funkcje pozaprodukcyjne terenów leśnych sprzyjają rozwojowi kultury oraz edukacji ekologicznej społeczeństwa (Sławski 2009). Presja turystyczno-rekreacyjna na terenach zielonych jest duża, co dotyczy m.in. lasów położonych w obrębie oraz w bliskim sąsiedztwie aglomeracji miejskich. Wobec tego, coraz większe znaczenie ma zapewnienie odpowiedniej infrastruktury

ry turystyczno-rekreacyjnej na danym obszarze leśnym (Janeczko i Woźnicka 2009), co jest istotnym elementem zarządzania przestrzenią przyrodniczą (Lee i in. 2004, Bogucka 2010, Cieszevska i in. 2011).

Celem pracy jest przedstawienie stanu urządzeń małej architektury na pieszych szlakach turystycznych w Kampinoskim Parku Narodowym.

Metodyka

Badania polegały na ocenie wizualnej stanu technicznego wszystkich obiektów małej architektury na wszystkich pieszych szlakach turystycznych. Zastosowano 4-stopniową skalę oceny: bardzo dobry, dobry, średni, zły. Zwracano uwagę na kompletność oraz stan poszczególnych elementów konstrukcji, jak również jakość ich wykonania i konserwacji. W odniesieniu do tablic informacyjnych, ważnym kryterium była ich czytelność, tzn. czy pole tekstowe nie było zamazane lub pokryte zielonym nalotem. Dokładne położenie urządzeń rejestrowano z wykorzystaniem urządzenia GPS. Statystyczną zależność stanu obiektów od ich rodzaju oraz od ich lokalizacji zbadano z wykorzystaniem funkcji χ^2 w postaci logarymicznej (tzw. funkcją G; obliczenia wykonano w programie Excel). W pracy zastosowano podział terenu badań na jego część zachodnią i wschodnią (rozdzielenie wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 579; ryc. 1).

Ryc. 1. Szlaki turystyczne na terenie Puszczy Kampinoskiej (źródło: <http://puszczakampinowska...>)

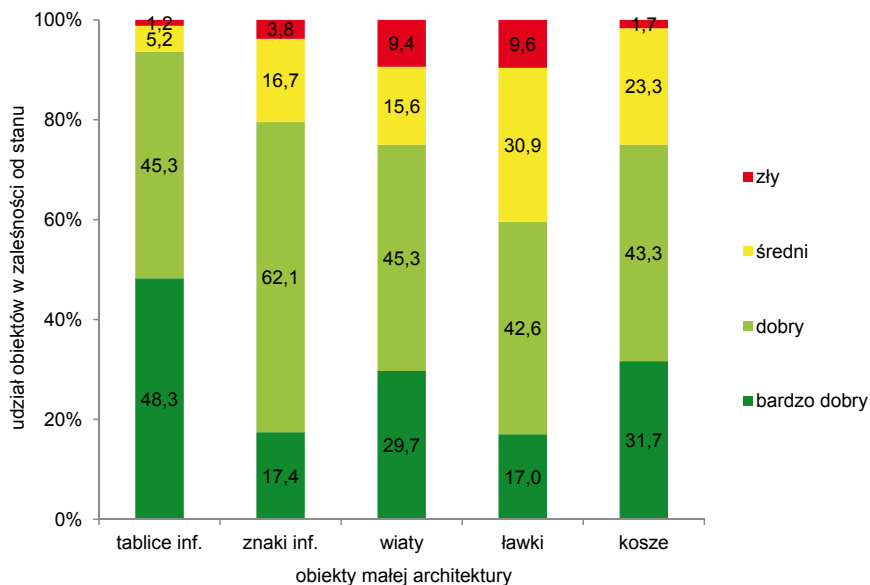
Fig. 1. Tourist trails in Kampinos Forest

Wyniki

Na pieszych szlakach turystycznych w Kampinoskim Parku Narodowym zarejestrowano 522 urządzenia małej architektury, z czego w części zachodniej (W) – 113, a we wschodniej (E) – 409. Wśród obiektów znalazły się: 172 tablice informacyjne (W – 47, E – 125), 132 znaki informacyjne (W – 15, E – 117), 64 wiaty (W – 21, E – 43), 94 ławki (W – 17, E – 77), 60 koszy na śmieci (W – 13, E – 47). Użyte w pracy określenie „wiaty” oznacza zespół obiektów, składający się z wiaty, stołu i ławek (pod każdą wiatą był stół/stoły i ławki; na szlakach nie występują zestawy „stół i ławki” bez zadaszenia). Jednocześnie wykazane w pracy „ławki” to ławki bez lub z zadaszeniem (niewielkim). Szczegółowa lokalizacja obiektów małej architektury została przedstawiona w pracach Tomczyka (2015) i Tomasik (2017).

W wyniku oceny ustalono, że przeważają obiekty w stanie technicznym dobrym i bardzo dobrym (odpowiednio 48,9% i 30,7%). Urządzeń w średnim stanie jest 16,1%, a w złym – 4,4%.

Istnieją statystycznie istotne różnice stanu obiektów w zależności od ich rodzaju (ryc. 2). Biorąc pod uwagę wszystkie rodzaje obiektów oraz wszystkie warianty ich stanu, wartość G wyniosła 79,87 ($p = 0,05$). Otrzymane wyniki wskazują, że w najlepszym stanie są tablice informacyjne, a następnie znaki informacyjne. Niższą ocenę otrzymały kosze na śmieci oraz wiaty (ale nadal wyraźnie przeważają obiekty w stanie dobrym lub bardzo dobrym – po 75%), a najniższą – ławki. Szczegółowe wartości G (różnice statystycznie istotne) zostały zamieszczone w tabeli 1.

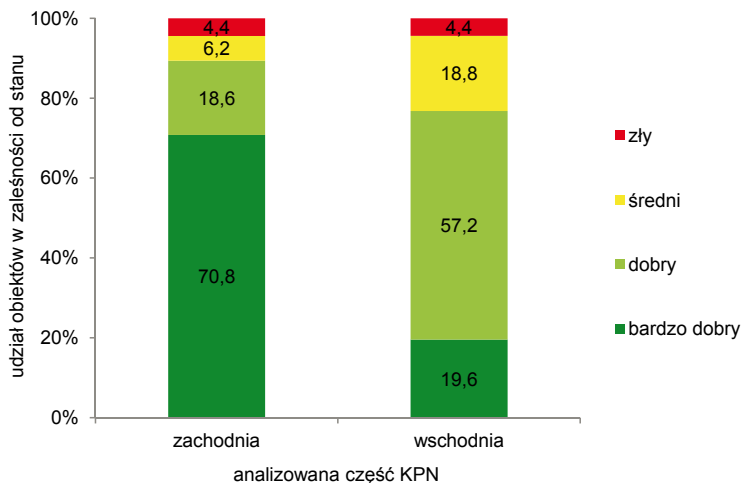
Ryc. 2. Stan urządzeń małej architektury w zależności od ich rodzaju

Fig. 2. Condition of small architecture – depending on their type

Tab. 1. Szczegółowe statystycznie istotne różnice stanu obiektów ($G \geq 3,84$; $p = 0,05$)
Table 1. Detailed statistically significant differences in condition of objects ($G \geq 3.84$; $\alpha = 0.05$)

Porównywane urzędzenia	Stan	G	Porównywane urzędzenia	Stan	G	
tablice inf. – znaki inf.	bardzo dobry	32,80	znaki inf. – wiaty	dobry	4,94	
	dobry	8,48		znaki inf. – ławki	dobry	8,49
	średni	10,70			średni	6,25
tablice inf. – wiaty	bardzo dobry	6,73	znaki inf. – kosze	bardzo dobry	4,69	
	średni	6,06		dobry	5,90	
	zły	8,26	wiaty – ławki	średni	4,95	
tablice inf. – ławki	bardzo dobry	27,17	wiaty – kosze	zły	3,84	
	średni	31,39				
	zły	10,49				
tablice inf. – kosze	bardzo dobry	5,08	ławki – kosze	bardzo dobry	4,39	
	średni	14,14		zły	4,51	

Wykazano statystycznie istotne różnice również w zależności od lokalizacji urzędzeń – lepszym stanem charakteryzują się urzędzenia zlokalizowane w zachodniej części KPN (ryc. 3). Wartość funkcji G wyniosła 106,23, a szczegółowe różnice dotyczą większości wariantów – otrzymano następujące wartości ($G \geq 3,84$; $p = 0,05$): bardzo dobry – 102,61, dobry – 56,41, średni – 12,44.

Ryc. 3. Stan urzędzeń małej architektury w zależności od ich lokalizacji (część KPN)
Fig. 3. Condition of small architecture – depending on their location (part of KNP)

Dyskusja

Podczas badań ustalono, że na terenie KPN przeważają obiekty w dobrym lub bardzo dobrym stanie technicznym. Ocena ta jest zbieżna z wynikami ankiety, przeprowadzonej z wybranymi pracownikami Polskiego Towarzystwa Turystyki Krajoznawczej, na temat infrastruktury turystycznej w Puszczy Kampinoskiej – stan obiektów oraz oznakowanie szlaków były na poziomie dobrym i bardzo dobrym (Gałązka 2012). Generalnie wysoki poziom utrzymania urządzeń rekreacyjnych wykazany został również w odniesieniu do lasów miejskich Warszawy, ale jednocześnie wiele obiektów tam zlokalizowanych nie spełnia wymagań antropometrycznych (Woźnicka i Janeczko 2011). Pozytywna ocena turystów na temat standardu i jakości urządzeń rekreacyjnych dotyczy terenu Puszczy Knyszyńskiej, choć była ona generalnie niższa niż w przypadku KPN i jednocześnie 40% respondentów nie miało zdania na ten temat (Bogucka 2010).

Różnice stanu obiektów w poszczególnych częściach KPN przypuszczalnie wynikają z większego natężenia ruchu turystyczno-rekreacyjnego we wschodniej części Parku (graniczącej z Warszawą). Gałązka (2012) wskazuje, że 68% osób wybiera wschodnią, 20% – zachodnią, a 12% obie części KPN. Z drugiej zaś strony, jak wykazano w ramach badań (Tomczyk 2015, Tomasik 2017), we wschodniej części KPN znajduje się zdecydowana większość obiektów (78%). Jednocześnie biorąc pod uwagę udział sumarycznej długości szlaków pieszych, gdzie we wschodniej części wynosi ona 148,8 km (Tomczyk 2015), a w zachodniej 97,2 km (Tomasik 2017), otrzymujemy różne zagęszczenie urządzeń małej architektury (część wschodnia – 2,7 na 1 km szlaku, część zachodnia – 1,2).

Zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne, w tym stan urządzeń małej architektury jest ważne, gdyż wpływa ono na pojemność turystyczno-rekreacyjną danego obszaru leśnego, co ma znaczenie nie tylko w odniesieniu do komfortu pobytu, ale również jako rozwiązanie, dzięki któremu możliwe jest ograniczanie szkód w leśnej szacie roślinnej (Kikulski 2010). Dotyczy to m.in. Kampinoskiego Parku Narodowego, gdzie roczna presja ruchu turystyczno-rekreacyjnego wynosi od ponad 500 tys. do prawie 1 mln osób (Dzioban 2013).

Wnioski

Na podstawie uzyskanych wyników badań można sformułować następujące wnioski:

- obraz, dotyczący stanu urządzeń małej architektury na terenie Kampinoskiego Parku Narodowego, jest pozytywny;
- stwierdzono różnice w jakości obiektów – pod tym względem można wymienić je w następującej kolejności (malejąco): tablice informacyjne, znaki informacyjne, kosze na śmieci, wiaty, ławki; tym samym w pierwszej kolejności należy naprawiać/wymieniać ostatnie z wymienionych;
- potrzeba poprawy stanu urządzeń bardziej dotyczy wschodniej części KPN, pozostającej pod dużą presją ruchu turystyczno-rekreacyjnego.

Literatura

- Bogucka A. 2010. Ocena zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego Puszczy Knyszyńskiej. *Economy and Management*, 3: 77-92.
- Ciszewska A., Adamczyk A., Giedych R., Wałdykowki P. 2011. Koncepcja rozwoju infrastruktury turystycznej w Leśnych Kompleksach Promocyjnych – Poradnik Metodyczny. SGGW w Warszawie.
- Dzioban K. 2013. Wielkość ruchu turystycznego w Kampinoskim Parku Narodowym. *Stud. i Mat. CEPL, Rogów*, 37 (4): 90-96.
- Gałężka M. 2012. Turystyka zrównoważona i rekreacja w KPN. Warszawa.
- Janeczko E., Woźnicka M. 2009. Zagospodarowanie rekreacyjne lasów Warszawy w kontekście potrzeb i oczekiwań mieszkańców stolicy. *Stud. i Mat. CEPL, Rogów*, 23 (4): 131-139.
- Kikulski J. 2010. Rekreacyjne użytkowanie lasu – deklarowana świadomość i odniesienia społeczne do stosowanych ograniczeń. *Stud. i Mat. CEPL, Rogów*, 24 (1): 128-137.
- Krzymowska-Kostrowicka A. 1999. *Geoekologia turystyki i wypoczynku*. PWN, Warszawa.
- Lee J. Graefe A. R., Burns R. C. 2004. Service Quality, Satisfaction, and Behavioral Intention Among Forest Visitors. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 17 (1): 73-84.
- Sławski M., Sławska M. 2009. Las jako miejsce wypoczynku i rekreacji – analiza oczekiwań społecznych na przykładzie gminy Rogów. *Stud. i Mat. CEPL, Rogów*, 23 (4): 140-150.
- Tomasik K. 2017. Obiekty małej architektury na szlakach turystycznych w zachodniej części Kampinoskiego Parku Narodowego. Praca inżynierska wykonana w Katedrze Użytkowania Lasu, SGGW w Warszawie.
- Tomczyk A. 2015. Obiekty małej architektury na szlakach turystycznych we wschodniej części Kampinoskiego Parku Narodowego. Praca inżynierska wykonana w Katedrze Użytkowania Lasu, SGGW w Warszawie.
- Woźnicka M., Janeczko E. 2011. Analiza przystosowania wybranych urządzeń rekreacyjnego wyposażenia lasów do potrzeb potencjalnych użytkowników. *Stud. i Mat. CEPL, Rogów*, 3 (28): 219-224.
- <http://puszczakampinowska.blogspot.com/2015/03/kartograficzne-sportowo-przyrodniczy.html>

Klaudia Tomasik, Arkadiusz Tomczyk, Jarosław Kikulski

Katedra Użytkowania Lasu

Wydział Leśny, SGGW w Warszawie

klaudia.tomasik@op.pl , arkadiusz_shox@wp.pl , kikulski@wl.sggw.pl